

Üvegesné Dr. Hornyák Mária

1971-ben, frissen szerzett történelem-könyvtár szakos diplomájával érkezett a Mezőgazdasági Kutatóintézetbe könyvtárosnak. Talán a hely szellemének tudható be – vagy inkább az intézmény akkori könyvtárvezetőjének, Dr. Fridrich Bélánének, a felejthetetlen emlékű Icu néninek – hogy a pályakezdő ifjú történész figyelme és érdeklődése (egyébként már azidő szerint is lelkes híve, kutatója a Brunszvikokkal rokon Teleki Blankának, a nőnevelés egyik honi apostolának) teljes mértékben a Brunszvik család irányába fordult. Az azóta eltelt több mint fél évszázad alatt Hornyák Máriának köszönhetően megismerkedhettünk a család történetével éppúgy, mint a birtokon folyó, máig is példaértékű gazdálkodással, a család művészet és kultúratámogató tevékenységével – benne a zenei géniuszhoz, Beethovenhez fűződő kapcsolatukkal. Hornyák Mária többtucatnyi tudományos és ismeretterjesztő írásában, hiánypótló könyveiben tett hitet a Brunszvik család, különösen pedig az óvodalapító Teréz iránti tiszteletéről. Mindig, minden írásában – csakúgy, ahogy azt Teréz is tette egykoron – hangsúlyosan szerepel a község és annak egykori lakói és azok leszármazottai iránti tisztelet, megbecsülés.

Martonvásárinak nem csak születni lehet, azzá válhat is az ember. Mária, a történész, a település történetén keresztül vált úgy martonvásárvá, hogy közben nem adta fel kiskunmajsai gyökereit sem. Ahogy ő mondja – Sütő Andrást idézve: ilyen kis földrajzi távolságok mellett miért is ne lehetne kétgyökerű az ember. 1971 óta él itt Martonvásáron, 1974 óta állandó lakosként is. Közéleti tevékenységének kezdetben a kutatóintézet klubja (mely nem kis részben éppen neki is köszönhetően vette fel a Brunszvik Klub nevet) volt a színtere. A nagyközség hírét, nevét is öregbítő tevékenységét felsorolni is nehéz lenne, de a teljesség igénye nélkül mégis megkísérlem felvázolni azokat az eseményeket, melyek számos hívet szereztek Martonvásárnak. A Vörösmarty emlékkiállítással kezdődik 1977-ben, majd 1981-ben a Brunszvik Klub és a budapesti Kossuth Klub által közösen rendezett Teleki Blanka kiállítással folytatódik az a sorozat, melyben aztán olyan színvonalas és gazdag anyagú kiállítások találhatók, mint a Brunszvik Teréz emlékkiállítás 1986-ban, (mely közvetve még az új óvoda felépítéséhez is adott némi segítséget), a Martonvásár történetét bemutató, és éppen egy korábbi Martonvásári Napokhoz kapcsolódó kiállítás és további számos kisebb-nagyobb kiállítás. Hosszan sorolhatnám még azon írások címét, melyek mind-mind Martonvásár hírét-nevét-rangját öregbítik széles e hazában és határainkon túl is.

1999-ben szerény elismeréseként nagyvívű és magas színvonalú tudományos és ismeretterjesztő tevékenységének, Martonvásárért emlékéremmel tüntette ki az akkor még nagyközség Martonvásár.

Több könyve közül most csak az akadémiai kutatóintézetnek helyet adó kastély egykori lakói által folytatott magas színvonalú mezőgazdasági tevékenységét is bemutató, és a mai intézményt is megalapozó „Tekintélyes várdája” a mezőgazdaságnak című könyvet, és a Millennium évében, a Száz magyar falut bemutató sorozatban megjelent Martonvásár című helytörténeti munkát említem.

De meg kell említenem azt is, hogy az ugyancsak 2000-ben felavatott, majd 2018-ban érthetetlen módon kifürészelt Millenniumi Emlékoszlopra Sasvári János fafaragó által felvett domborműveket is Hornyák Mária álmodta meg.

A Brunszvik Teréz Szellemi Hagyatéka Alapítvány – melynek haláláig Jókai Anna volt az elnöke – létrehozójaként nem csak Magyarországon, de az elcsatolt területeken is bemutatta Brunszvik Teréz tevékenységét. Az alapítvány támogatásával készült több mint tíz Órláng füzet Brunszvik Teréz kortársait és gondolatait viszi közelebb az olvasóhoz.

Az életmű megkoronázásának tekinthető, és remélhetőleg hamarosan megjelenő Brunszvik Teréz naplójának tudományos alapossággal feldolgozott kiadása minden bizonnyal érdeklődésre tarthat számot a kisdédovási kérdéseivel foglalkozó szakembereken kívül az olvasók körében is.

Mindazok, akik ismerik és tisztelik dr. Hornyák Máriát, most örömmel nyugtázzhatják, hogy Martonvásár Város Önkormányzata 2023-ban Pro Urbe díjjal tünteti ki őt.

A Jóisten áldását kérve köszönjük, Kedves Mária a Martonvásárért végzett önzetlen munkát és jó egészséget kívánva reménykedünk abban, hogy nyugdíjas éveiben is megmarad „kétgyökerű”, „gyüttmaradt” martonvásárinak. (Kizmus Lajos)

Elhangzott: 2023. augusztus 20-án, város Képviselőtestületének ünnepi ülésén